№ 209 (2242)
1937 onol sentiaabriiin
10
PIAATNICA
14-ǿ ZILEE GARNA

Byxe ertnuudai proletaarnuud, nogodogtoo!

Buriaad-Mongoloi Ynen

Byxexolboonoi Komunis (bolşevik) Paartiin Buriaad-Mongoloi Mosiin Komiteedai, Buriaad-Mongoloi Avtonoomito Soveed Socialis Respyyblikiin Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai ǯyder byriin gazeeta

Redaksiin aadrus:
Ulaan-Yde goorod,
Ceentrosuuziin, 19.

№ şeŋ 10 myŋgө.

M. I. KALIININ

SSSR-ei JIXEDEEDE SOVEEDTA HUNGAXA HUNGUULIIIN TUXAI DYRIM BA SOVEEDUUDAI ZORILGONUUD

SSSR-ei Centraalьna Gyisedxe Komiteedai dyrbedygөөr mөleer batalan abtahan SSR-ei Jixedeede Soveedta ŋgaxa hunguuliiin tuxai dybolbol hungagşadai eөheŋgөө depytaadnarii SSSR-ei ədeede Soveedta hungaxa ŋguuliiin foormii ba zura todorxoilohon xuuli myn no. Ene xuuli bolbol byrin ed Soveed Xolboonoi Staa Konstituuciin yndehe huuөөre zoxioogdohon baina. anai hunguuliiin sisteeme rnuud onso eөre zyilnyy şinөelegdexe bainab?

ungalta bolbol bygedeniibaixa, ondoogoor xelebel, altiin yder, arba naima xyrehen graazdanuud ol SSSR-ei Jixedeede Sota hungalsaxa ba hungagerxetei baina. Ene xadaa, ai soveedai byxii zaluu 18 nahatalhaa exilze, olgoo byxii graazdanuudtamta hungaltada aktiivxabaadaxaŋь gehen udi. Aradzondoo iime yrgen uuliiin erxe ygehen jabaŋansaxan Soveed Xolboon bii baina. Kapitaliis deljamar negen egeel deraatiisş oron bolbol, iime ltii eөrtөө baiguulza şadaxabdaa, jyyb gexede, aradtaa formaalьna bişe, bodoto hunguuliiin erxii e jabadal bolbol kapitatai temesexe jabadalii ltegyi eөriin gol zorilgo ohon zasagtai, aradai zai baihanai udxatai geeşe. rзyaazna oronuudta kapikiika (bylegiel) bolbol lte aradzoniii dalda bişe, ii xyşerxelgөөr bariza xyseze, byrzyaazna deaati gedegii ulam byri handargan halgaaza bai-

ondoo, egeel nygөө teeaidalda SSSR ulas orşoina. Manaida xydelmeringi ba kolxoozoi tariaazasagaa bariza baina. an aradai avangaard—niis paarti bolbol kos bylgem baiguulxa jaeөriingөө zorilgo bolabina, enenь xadaa myn delmerişen angiiin, teil sug temeseze jabaa liiь bolxo kolxoozoi tanai zoriigo bolno. Ulas politikan baidalda azalloniitiin yrgeneөr, gyiseba gynzegyigөөr xabaabolxo byriiь, soveedai byri xangagdaxa ba ɔexizexe baina.

el tyleedөө, manai hunin bygedeniitiin şanarlhan jabadal, kapitaliis ad dotoroi „bygedeniiunguuli gedegtei baaxaŋ bişe baina. Ene bolbol da, zasagaa bariza baiydelmerişen tariaaşanai gii interees deerehee Kapitaliis gyren dotor ltii bygedeniitiin gedeg l bolbol azalşadai dunhan genen xongor xyurixadaa oruulxa mexeregte zoriuulagdahan Hunguuliii bygedenii ɜze tunxaglaxa zuuraa, liis oronuudai zasagai uud bolbol hungalta gargahan xuulinuud soodi eldeb şaltagaanaar ɵhen huudal, nahan, şadalai zerge g.m.) hunn erxiin bygedeniitiin baa jyyş yldexөө bolixeden olon xizaarlaltaoruuldag baina.

ai hunguuli tuxai xuuli ɵxen xojor xizaarlalta ne bolbol—uxaamuutai xynyydei ba syydeer ɣdehen xynyydei hunn erxii xahadag jabadal Tiixe zuuraa, syydlyylnurnuudta, syyd bolbol aliiingaa erxii tedii yje aagdaba geze tusagaar zaadag baina. Eneş talaaraa hunguuliiin erxii syydeer xahaxa tuxai asuudalai şiidxelge ynendөө aradzondo ygtehen baina, jyyb gexede, Soveed Xolboon dotor bygedeniitiin, sexe ba tegşe hunguuliiin erxii yndehe bolgozo, niuusa johoor duugaa ygeze rajoonoi graazdanuud aradai syydii hungadag geeşe. Eneen deerehee xuuli gargagşiin ymenehөө oloniite aradzondo xedeşineen jjxe etigeltei baihaniiiь xaragdana. Eneenhee ondoo baixa arganş ygeil, jyyb gexede, soveed zasag—aradai zasag myn, ene zasag bolbol SSSR-ei byxii yndehetenei xydelmerişөn angi ba kolxoozoi tariaaşaniii eөriingөө tyşeg bolgozo baina.

Hungalta tuxai Dyrimei xojordoxi zyil iigeze xelene: „SSSR-ei arba naima naha xyrhen byxii graazdanuud bolbol raasiin ba yndehenei ilgaa, şazan şytelge, erdem hurguuliiin ceenze, tybxinehen huudal, sociaalьna ug garbal, zөөri şadalai zerge ba yngerhen sagai azal jabuulga xamaagyi, SSSR-ei Jixedeede Soveedta deputaadnarii hungaxa jabadalda orolsoxo ba hungagdaxa erxetei baixa".

Deputaadnarii hungaxa hungalta bolbol tegşe baixa: grazdaniiin byxөn nege nege duunai erxetei; byxii graazdanuud tegşe erxii yndehe bolgozo hungaltada xabaadaxa. Oloxon le graazdanuudta ene zyil bolbol istooriiiь daata bolzo bolxo baina. Soveedai ysloovi deere urgan ydehen zaluuşuul ondoogoor bodonogyi, tegşe bişe ysloovi deere duugaa ygexe jabadal geeşii tedener medexegyi baina.

Byrzyaazna demokraatiiin oronuudta ton ondoo baina, tende jyridiis tegşe erxe bolbol bodoto baidalai talaar tegşe bişe, (todolbol) hungalgiin talaar tegşe bişe jabadalii xalxalxa xalxabşa myn bolzo ygedeg.

Byrzyaazna xuulinuudhaa yndehelze gardag jyridiis „tegşe erxe" tuxai bi xelexegyib. Faabrikaant ba xydelmerişenei xoorondo, pomeeşig ba tariaaşanai xoorondo jamar tegşe erxe baiza bolxob daa? Zygөөr tegşe baixa jabadalai eneş jyridiis erxe bolbol eldeb janziin xizaarlaltanuudaar gutaagdahan ba byxii xizaarlaltanuudiiiь ygeitei anginuudta zyriyylen tabigdahan baidaganь joho bolşohon baina. Tybxinehen huudalai ceenzii zişөө bolgozo yzebel, xaxad zrlhee dooşo bişe gy, ali xojor zilhee dooşo bişe sag soo negө gazarta (bylgemde) baihan niuurnuudta hungaxa erxe ygtedeg baina şuu. Ger bairiin ezedte oroxodoo, ygeitei tariaaşan gy ali xydelmerigyi xyn bairajaa olo daxin urilaxa uşartai baihaniiiь eli baina. Zarim oronuud dotor fabrikaantnuud bankiirnuud bolbol faabrikiingaa baihan gazarta ba myn eөriingөө huuza baihan gazarta tus tustanь geed xojor gurban duunai erxetei baidag baina. Tereneigөө xazuugaar edener eөhediingөө yiledberiiin oronuudai albaxaagşadii baadxan nyleelze şadaxa baina. Oloniite aradzoniii hungaltada xabaaduulxa jabadalhaa xolodxoxiin zorilgoor xegdehen xeden mingaad gaita uran arga mexenyyd tuxai oyrzaazna parlaamentan hunguulinuudai istoorihoo byxeli toom debter bişeze bolxo hen.

Dyrimei dyrbedygөөr zyil bolbol SSSR-ei Konstituuciin 137 zyilii yndehe bolgozo exe nernyydei ereşyyltei adali erxetei baihan tuxai xelene, edener ereşyyltei negen adali hungaxa ba hungagdaxa erxetei geze xelene. Ene zyilii hain oilgoxiin tulada, „Exener ba socialiizm" geze Beebeliiin zoxioolii unşaxa xeregtei. Tilgeed baixada, gansaxan SSSR-ei Konstituuca soo bişe, myn „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimei" 1-dexi byleg soo ene zyilei şuxala baihaniiiь eli bolxo.

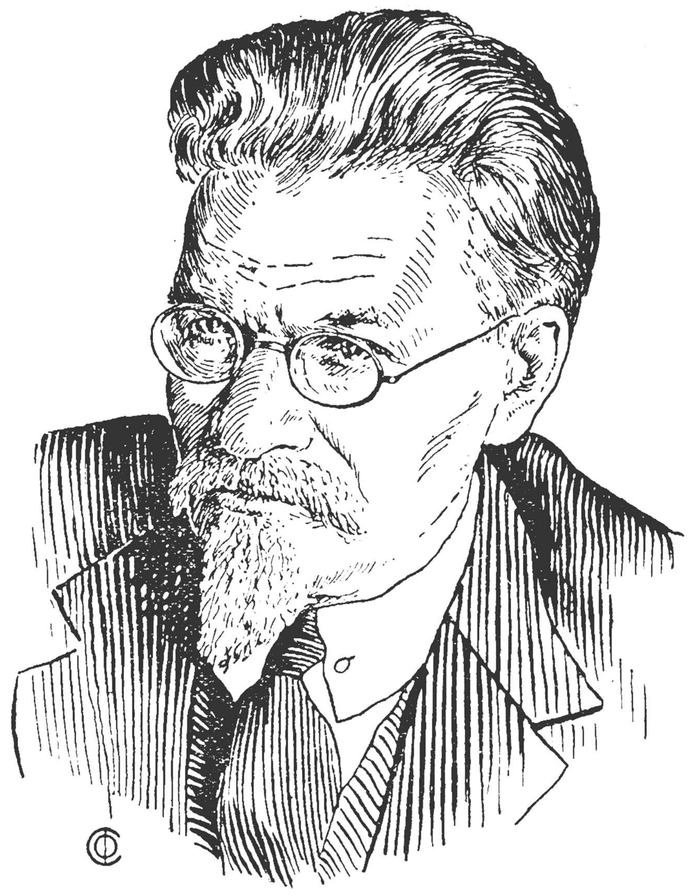

Tabadari zyil bolbol SSSR-ei Konstituuciin 133 zyiltei ton adali baina. Ulaan Aarmida alba xeze baigşa graazdanuud bolbol byxii graazdanuudtai negen adali hungaxa ba hungagdaxa erxetei baixa. Iime zyilii byrzyaazna Konstituucanuud soos, byrzyaazna hunguuliiin xuulinuud soos oloxogyit.

Kapitaliistnuud bolbol eөriingөө aarmiii prolitaariin ba radikaalьna-zizexen byrzyaazna paartinuudai politikan nyleenhөө xamagaalxii oroldodog baina. Aarmi bolbol paartiiin gazaa tee baidag geze, aarmi bolbol gyrenөi xilii xamagaalxa zorilgotoi geze bilaguugaar tailbariladag jabadal bolbol mynөөnei politikan baidalaar xoişo xajagdana. Xeden olon oronuudta, zişөelbel Japoondo seregii tolgoilogşod politikii gargadag, zasagtaa ysloovli dyyrgyylze baidag baina geze ende medenebdi. Myn seregei generaalnuudai kliikii kapitaliis bylegyyd udaridadaganь bahal soxomtoi. Zygөөr ene xadaa kapitaliis oronuudai seregii tolgoilogşodoi, kapitaliis tolgoilogşodtoi nigta barisaatai baihaniii todoruulza ygene.

Manaida aarmi bolbol aralzonoi aarmimnai xadaa soveedai byxii aradzonoi hanaza baihan hanal, idei surtal ba xyseleөr nebterengi baidag baina. Manai aarmi bolbol Exe oroniii xamagaalxaiaa gadana, socialiiis baiguulaltada xabaadadag, soveedai byxii aradzontoi jixe barisaatai baidag tereende jixe inag baina.

Azalşanai deputaadnarai Soveedta hungaxa hungaltada Ulaan Aarmiiin xabaadaxa jabadal bolbol aarmi ba aradzon xojoroi xoorondoxi xolbooji byri jixedxeze ygene Kapitaliistnuud bolbol eөhedtөө iine xolboo baigulxajaa şyldxerei laadamaa (sanzaihaa) aldag şingieer aixa baina. Ene xolbooji Soveed zasag tusagaar bajasan ugtadag, ene xolbooгoi tylөө kommuniis paarti temsedeg, jyyb gexede ene xolboo bolbol oronoo xamagaalxa xeregte tuhatai baina.

Dyrimei 6 zyil, konstituuciin 141 zyilei johoor, kandidaadnar bolbol hungalta bolxodo hunguuliiin ookruguudaar tabigdaxa baihaniii todorxoilno. Kandidaadnarii hunguuliiin ookruguudaar tabixa jabadal bolbol jixe udxa şanartai baina. Hungaltiin iim sisteeme bolbol tabigdahan tөre ookruguudaigaa, hungagsadta politikan, niitiin byiledberiiingөө xydelmeriee eli medegdere xynyydei xedeede Soveedta hungagdaxiin garaanti olgono.

Hungagşadai spiisknyyd tuxai

Hungagşadai spiisknyydii zoxiooxo jabadal bolbol gooroduudta azalşanai deputaadnarai goorodoi Soveedta, rajoon bolzo xubaagdahan gooroduudta—rajoonoi Soveedta, xydөө niutaguudta—xydөөgөi Soveeta (selьsoveedta) daalgagdana.

Ene bolbol ton jixe ba xariuusalgatai xydelmeri bolno. Oroldolgotoi Soveeduud bolbol spliske zoxioolgiin xydelmerili myneenhөө jabuulza baina.

Spiiskenyydii zoxioolgo—texniis xydelmeri myn gebeş zoxioogdohon spiiskenyydei şanar bolbol soveed aparaadai soveed kaadriin baidalii, tolenei xydelmerilxe şadabariii, tedenei kylьtyyrne xemzeeji xaruulxa baina geze naidabaritaigaar xeleze bolno.

Spliske zoxiooxo yjeda ali negen Soveedai territoori deөe (sag yrgelze gy, ali sag zuura) huuza baigşa ba hungaltiin erxetei, hungalta bolxo ynder arba naima naha xyrehen byxii graazdanuud bolbol hungagşadai spiiskede oruulagdaxa johotoi.

Xydөөgөi ton olonxi Soveedai territoori deere hunguuliiin nege xedii tahaguud baixa, myn jixe gooroduudta xeden zuun tahaguud baixa baina. Tiime tulanь, hungagşadai spiiske zoxioozo exilxiingee urda, hunguuliiingaa tahaguudai territoorii bydyyn tyleөөrenş haanь, tuxaillaza uridşalan olxo xeregtei bolno. Arad zonoo hungagşadaigaa spiisketei xalşan geed tanilsuulxa ba hungagşadii xer zerge zybөөr spiiskede oruulhii hungagşadai zyghөө şalgaxa argii xalşan geed olgoxo geze baihanaa niutagai soveeduud ene geheer sagaa geengy eөhedtөө şiidxeze abxa johotoi.

Hungaltiin dyrimei 15 zyil bolbol spiiskiin tunxaglaglahan yderhөө xoişo hungaltiin yder boltor eөriingөө baixa gazarii helgehen hungagşada tere şine oşohon gazartaa duugaa ygeze bolxo erxe ygehen baina. Zygөөr, zaʼlan garbageze hungagşadai spiiske soc temdeglexiin tula, tere xyn bolbol oşoxoo baihan tuxaigaa soveedta medyylxe johotoi, tiigeed, urdanь baihan gazaraigaa soveedhoo ondoo gazarta hungaza bolxiin erxe olgohon ynemşelge abxa johotoi. Ene ynemşelge bolbol şine gazartaa jireed, hungagşadai spiiskede neree oruulaisaza, byxii graazdanuudaar adali duugaa ygexe erxe tere hungagşada olgono.

Soveeduud bolbol manai arad zonoi zөөdelşe jabadalşii xaraadaa abalsaza ilangajaa goorodoi soveeduud bolbol hungagşadai ene eriltenyydii xangaxa jabadalda belen baixa johotoi. Moskvaa, Leningraad, Kiijev ba bişe busad gexe zergiin ceentrnyydte rajoonoiнь soveeduud bolbol ene xydelmerinyydii gyisedxexiin tusagaar aparaad baiguulxa uşartai bolzo magad geeşe xa.

Hungagşadai spiiskede garhan buruunuudai tuxai medyylgөnyyd bolbol spiiske tunxaglahan azalşanai deputaadnarai Soveedta baixa johotoi (16 zyil). Medyylge ygөgşe bolbol Soveedai şiidxeөeride zybşөөgөөgyi haa, aradai syydte gomodol bariza şalaxa ba tere syydhee xoişolongyi (esөsөi) şiidxeberi xylieexe baina.

(Tygesxelenь xojordoxi niuurta).

GADAADA XEREGEI ARADAI KOMISARIAADTA

SSSR te baigaa Fraanciin ba britaaniiin posolostvonuud bolbol ene onoi sentiaabriiin zurgaanai yder dooro zaagdahan udxatai adalixan nootanuudii Gadaada Xeregei Aradai Komisariaadta bariuulhan baina:

Fraanciin ba britaaniiin zasaguud bolbol eөriingөө yndehenei xabaaji niuuhan loodkonuud basmoliooduudaar xudaldaanai syydnenyydte xuuli busaar dobtolhon jabadal xadaa, Dundada dalai deere ton gaitaixan sityaacii (baidalii) baiguulaad ba ene toxiooldohon baidalii zyblen xelsexiin tulada, taaraxa xөmzөөnyydii abxiin tulada, Dundada dalai şadarai ba busa gyrenyydei zyblөө tataxa şuxala xeregtei bolgood baina geze toolono. Eneentei xamta, Fraanciin ba britaaniiin zasaguud bolbol Dundada dalain gyrenyyd: Italii, Jugoslaavi, Albaani, Greeci, Tyyrөө ba Jegiiped, Xaradalain gyrenyyd: SSSR, Rymiini ba Bolgaari sostaavtaigaar, Ženeөva şalar sentiaabriiin 10 da zarlagdaxa zybleөnde SSSR xabaadaxa baina geze naidana. Zybleөnde xabaadaxa uriaalii myn Germaanida elьgeegdehen baina. Şuxala xeregtei uşarai boloo xadanь, zybleөn bolbol zybleөneigөө xydelmeriiin udaadaxi staalida busa gyrenyydii eventyaalьna urixa tuxai asuudalii zybşeze şadaxa baina geze nootanuud dotor temdeglegdene.

Gadaada Xeregei Aradai Komisariaad bolbol deere zaagdahan nootanuudta xariuu bolgozo, ene onoi sentiaabriiin 7-noi yder SSSR-te baigaa Fraanca ba britaaniiin posoolьstvonuudta soveedai zasagai iime xariuuji elьgөөbei.

„Gadaada Xeregei Aradai Komisariaad bolbol Fraanciin ba britaaniiin posoolьstvonuudta eөriingөө xyndelelii gerşөlen batalna, Fraanciin ba Aangliiin zasaguuudai bolomziin johoor, zarim gyrenyydei tugtaigaar hamaraxa jabahan xudaldaanai syydnenyydii xuuli busaar dobtolhon jabadalnuudtai xamta, Dundada dalai deere garhan tөsөşөgyi baidalai Dundada dalain bamyn zarim gyrenyydei darii zybleө ba jabuulga xexii erize baihan tuxainь eөhediin zasaguudai daalgabariaar Gadaada Xeregei Arkomiaadai mederemzede xyrgenөn, ede posoolьstvonuudai 1937 onoi sentiaabriiin 6-nai nootii abhanaa batalxa zoltoi baina. Gagana, Dundada dalain gyrenyyd: Italii, Jugoslaavi, Greeci, ba Jegiiped, Xara-dalai şadarai gyrenyyd: SSSR, Rymiini ba Bolgaari, edenhee gadana, myn Germaaniiin xabaalaxa ene zyleөende SSSR-ei zasag xabaadaxa baina geze Fraanciin ba Aangliii zasaguud tere nootanuud soogoo naidahanaa medyylhen baina.

SSSR-ei zasag bolbol eldeb yndehetenei tugtaigaar hamaraza jabahan xudaldaanai syydnenyydte zarim, egeel tyryyn, italiiiin seregei koraablinuudai dobtolhon jabadal xadaa alaskoorondiin erxiin elementaarna noormonuudtai ba gynaniizmiin gol priincebyydtei zişөeleşөgyi ysed xarşa ba ton tөsөşөgyi baina geze mederegleхe johotoi geze eөriingөө zyglөө toolono. Dalain neegdemel zam deere xegdehen ba eb nairamdalda duratai gyrenyydei lalaida hamaraxa jabadalda esergyy zoriuulagdahan ede agressiivna jabuulganuud bolbol jevroopiin amagalan baidalda ba bygedeniitiin eb nairamlalda sexe ajuulta baldalii toxioolduulnaniiнь ton elixen baina.

Deere nairuulagdahan uşarhaa SSSR-ei zasag bolbol fraanciin ba Aangliiin zasaguudai yysxeleer sentiaabriiin 10-da zaralagdahan ba eb nairamdalai yndehe hurinuudai negen bolxo, dalain neegdemel zamuudaar hamaralgiin ajuulgyi baixa jabadalii xangaxa şadabaritai xemzeenyyd tuxai asuudalii zybşөn xelsexe johotoi zybleөnde xabaadaxaa belen baina.

deere zaagdahan zybleөn deere Dundada dalain basseejnanuudta sexe xolbootoi gyrenyydei xabaadaxa baihaniii xaraada abza, SSSR-ei zasag bolbol, xen byxende medeesөө, Germaani xadaa Dundada dalain xeregte xamaagyi gyren bolxo aad, jyynde ene zybleөnde uriaalagdahan bainab geze elirxeileze ygexii, Dundada dalain zybleөnei yysxelşөd bolxo Fraanca ba Aangliiin zasaghaa erine.

Eneentei xamta SSSR-ei zasag bolbol, sentiaabriiin 10-nai zybleөnde Ispaaniiin respyyblikiin zasag xabaaduulagdahan baixa johotoi geze naidana, jaaxadaab gexede, Ispaani bolbol Dundada dalain gyren bolxo baina, yşөө tereenhee galana, Ispaaniiin respyyblikiin interees xadaa, deermeşөdei seregei koraablinuudai agressiivna jabuulgaar byri goritolgoor ebdegdedeg baina".

(TASS).

M. I. KALIININ

SSSR-ei JIXEDEEDE SOVEEDTA HUNGAXA HUNGUULIIIN TUXAI DYRIM BA SOVEEDUUDAI ZORILGONUUD

(Tygesxel. Exinь 1 xi niuurta)

Xolboonoi Soveedto ba Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguud tuxai

Xolboonoi Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguud bolbol ookrug byriiie 300 mingan zontoi baixa priincipei johoor baiguulagdaxa (21 zyil) Hunguuliiin ookrug byren nege nege deputaadii elьgeexe johotoi. Myneв ceentr ba niutaguudxar hunguuliiin ookruguudii emxidxexe xydelmeri jabuulagdaza baina. Xolboonoi Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguud bolbol xizaarnuudai, xolbooto ba avtonoomito respyyblikenyydei, mozonuudai territoriaalьna xilenyydei gazaa tee garangyi baiguulagdaxa, zygeer, administratiivna rajoonuud bolbol jyre joho zuram meteşelen byxeliceree ookrugta orono. Byxii ookruguudta 300 minga-mingan zontoi bai xagyinь praaktika deerehee elirxei bolhon baixa, tiigeeş haa ene noormohoo xazagairalga boibol tyryyşiin bodomzololgo xexe deere bişiixan, 3 5 proceentiin xire xemzechee deeşe gardaggyi joho şiogi baina Xyn zoniii ookruguudaar xubaarilxadaa matematiis todo mergen foo gargaxa geeşe boloşogyi baihaniinь eli beze, jyyb gexede, xyn zonoi xoroltonuud ba nemeltenyyd yder byri bolzol baidag ba eneeniii gansal xoişonxi byridxelesr todo bolgoxohoo bişe argagyi baidag baina.

Hunguuliiin ookrugai ceentr bolbol hungagşadai ba hunguuliiin tahagai komiisiin geşyydei haadgyi xyren oşozo baixiin tula tere ookrugta orohon tahaguudtajaa zam xaridsaanai xolbootoi baixa johotoi.

Tiigeed, hunguuliiin tahagai ba ookrugai hunguuliiin komiisa xojoroi xoorondo telefoonoiş bişe haa, telegraafai xarilsaa baixa johotoi. Ookrugai ceentr bolbol ookrug dotoroo hungalanuudii xangaza şadaxaar xysed kylьtyyrne baazatai ba tipograafitai baixii xysegdene. Jyre, ookrugai ceentrii hungan oixo ba ookrugta tere ene rajoonuudii uruulxadaa, eneende gansa geograafiin bişe, myn xelxiee xolboonoinь bazam xarilsaanainь g. m. talii medelsexe mederel ba bodolgo xeregtei.

Yndehetenei soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguud nege baga ondoogoor emxidxegdexe baina. Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguud iime priincipeer baiguulagdaxa: Xolbooto respyyblike byride 25 ookrug, avtonoomito respyyblike byride 11 ookrug, avtonoomito mozo byride 5 ookrug ba yndehenei ookrug byride nege nege hunguuliiin ookrug baixa johotoi. Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookrug byri nege nege deputaadii elьgeexe johotoi. Yndehetenei Soveedta hungaxa ookruguudii baiguulxadaa, bidener bolbol ene ookruguudta xyn zonoi toogoi talaar jixel holigdol garxiinь yzexebdi. Uşariinь jyym be gexede; xolbooto respyyblixiin zon bolbol ene respyyblikedee ordog byxii avtonoomito respyyblikenyydtejee ba mozonuudtajaa 25 ookrugaar xubaagdana. Xolbooto respyyblikenyydei zon adali tootoi bişe, tiime hen tulanь, Yndehetenei Soveedta hungaxa ookruguudai zonoinь too adali bişe baixa Avtonoomito respyyblike byriii 11 ookruguudaar ba avtonoomito mozo byriii 5 ookruguudaar xubaarilxada myn iimel baixa. SSSR-ei Konstituuciin 35-daxi zyilei johoor, avtonoomito respyyblike byri Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin arba nege negen ookruguudtai baixa gehen baina. Tiime tula, ene respyyblikenyydei hungagşad duugaa ygexedee, hunguuliiin 3 biyletieenьtei, Jiredeede Soveedta hungagdaxa kandidaaduudai 3 spiisketei baixa baina. Negenь, 300 mingan zonhoo Xolboonoi Soveedta, negenь, Yndehetenei Soveedta (RSFSR-hee) ba negenь eeriingee avtonoomito respyyblikehee Yndehetenei Soveedta. RSFSR-ei (avtonoomito respyyblikenyydhee, yndehetenei mozonuud ba ookruguudhaa gaduur), Xizaar ba mozonuudta, zişeelbel; Moskvaagai Voroonezai mozonuudta, Leeningraad, Moskvaa Roostov-nadonyy g. m. gooroduudta baihan zonuud 2 hunguuliiin biyletieenьtei baixa. Ukraajniin hungagşad myn 2 biyletieenьtei baixa, tiixedenь Moldaavskiin ASSR-ei hungagşad bolbol hunguuliiin 3 biyletieenьtei baixa baina. Ene meteşelen hunguuliiin dyrimei 22 zyilei johoor, toogoi talaar xamagai baga jahatan araduud SSSR-ei Jixe Deede Soveedta eehediingee tyleelegşedtei baixa. Ene bolbol Leenin—Staalinai yndehenei poliitikii praaktika deeree bejelyylhen jabadal myn bolno.

Xolboonoi Soveedta ba Yndehenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguudii togtooxo jabadal bolbol SSSR-ei Jixe Deede Soveedai Preziidiymeer yiledegdexe (23 zyil) ba ookruguudai spiiske bolbol hungaltiin yderii togtoogdoxotoi negen xamta tunxaglagdaxa (24 zyil) johotoi.

Hunguuliiin tahaguud tuxai

Duunuudii tuşaaza abxiin ba tooloxiin tulada hunguuliiin ookruguud bolbol hunguuliiin tahaguudaar xubaagdana, ene tahaguud bolbol Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin alindaнş xamtiin (nege) baixa.

Hunguuliiin tahaguudii togtooxo jabadal bolbol gooroduudta—azalşanai deputaadnarai gooredoi Soveeduudaar, rajoon bolzo xubaarilagdahan gooroduudta—azalşanai deputaadnarai rajoonoi Soveeduudaar, xydee niutaguudta—myn rajoonoi soveeduudaar erxilegdexe johotoi. Gansaxan hunguuliiin tahag bolbol hungaltiin bolxo yder, zişeelxede, Dagestaanai avtonoomito respyyblikede hunguuliiin 3 ookruguudii: Xolboonoi Soveedta hungaxa RSFSR-ei ba Dagestaanai Avtonoomito respyyblikehee Yndehetenei Soveedta hungaxa ookruguudii xaişan geed xangaxab gexe zergiin asuudal xodo tabidag baina. Xyn zonoigoo toogoi talaar bagaşag tahagta hunguuliiin nege xairsag baixaabza geze bi nemelte bolgon xelexe bainab.

Hunguuliiin tahag bolbol biyletieenь tuşaaza abxiin ton gansaxan pyynkt myn ba byxii biyletieenyydei duunuudii tocloze, xabiatai ookruguudainь hunguuliiin komiisanuudta tuşaan ygexe jabadal bolbol tahagai hunguuliiin komiisiin xereg myn baina.

2 minga xyrter zontoi selьsoveedai territoori bolbol, joho mete nege hunguuliiin tahag bolno. 500-haa 2 minga xyrter zontoi staniica, tosxon, dereevni gazarnuudta amiaa raa tahag emxidxegdene. Taranxai butarxaigaar huudag xoito ba zyyn rajoonuudai huurin gazarnuudta bolbol 100-haa dooşo bişe zontoi haanь hunguuliiin tahag emxidxexii zybşeegdene.

2 mingahaa deeşe zontoi gooroduud ba tosxon huurinuud bolbol, 1500-2500 xynde nege hunguuliiin tahag xyrte xeer bodomzolon hunguuliiin tahaguudaar xubaarilagdana.

Hungaltiin ydernyydte dalai deere jabaza baigaa, 50-haa dooşo bişe hungagşadtai syydnenyyd bolbol amiaaraa hunguuliiin tahag baiguulxadanь bolxo.

50-haa dooşo bişe hungagşadtai bolьniicanuudai, narai lalgiin gernyydei, sanatoorinuudai, invaliiduudai gernyydei dergede myn tusagaar hunguuliiin tahaguud togtoogdono.

Hunguuliiin tahaguud bolbol hungalta bolxohoo 43, xonog urda emxidxegdexe Johotoi.

Mynee Soveed Xolboon dotor hunguuliiin ookruguudii emxidxelgiin xydelmeride nelieed jixe uridşalgiin beledxel xegdee geze xelexede bolno, zygeer, hunguuliiin tahaguudii emxidxelge yşee xaanaş exilegleegyi. Eneeniii şadaalhaa tyrgen exilexe xeregtei. Eneeniii xaişan geze emxidxexe tuxai hungaltiin dyrim soo elirxei zaabari baixa. Hungagşadai spiiskii hunguuliiinь tahaguudaar zoxiooxo xeregtei deerehee jaaraxa baha nege uşar baina. Hunguuliiin tahaguudii urid bodomzolon xubaarilangyi hungagşadai spiiske zoxioolgii exileze bolxogyi. Tiixe zuura niutagai Soveeduud bolbol gansa hunguuliiin tahaguudai territooriii medexeeree dyyrexe bişe, myn hungaltiin yjede aşaglan xereglexe ger bairanuud tuxai hanal bodoloo tabilsaxa johotoi. Xuriaamzalza xelexede xexe xydelmeri jixe baixa, xaana beledxelei xydelmeri erte exilegdeneb, tendel hungaltada hain beledxeltei bairanь zailaşagyi.

Hunguuliiin komiisanuud tuxai

SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltii erxilexe Centraalьna hunguuliiin komiisa bolbol oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei tyleelegşedhee byridehen baixa ba hungaltiin yderii tunraglaxatai Legen xamta SSSR-ei Jixedeede Soveedai Preziidiymeer batalagdaxa johotoi (34 zyil).

Myn ene priincipeer Xolbooto ba avtonoomito respyyblike byride, avtonoomito mozo ba yndehenei ookrug byride Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin komiisanuud baiguulagdana. Ene hunguuliiin komiisanuud bolbol respyyblikenyydei Jixedeede Soveeduudai preziidiymyydeer ba avtonoomito mozonuudai ba yndehenei ookruguudai azalşanai deputaadnarai Soveeduudaar batalagdaxa baina. Edener bolbol hungaltiin jabaxa baixa yjedenь „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa bunguuliiin dyrimii" xazailtagyi gyisedxexe jabadalii şalgan xaraza baixa, hunguuliiin komiisanuudai xehen yyrgenyyd turai orohon gomodolnuudii şalgan yzexe ba eneen tuşaa esesei şiidxeberi gargaxa baina.

Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta hungaxa Ookruguudai hunguuliiin komiisanuud bolbol oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei tyleelegşedhee byrideze tyryylegşe sekretaarь ba 8 geşyyd sostaavtaigaar togtoxo. Zygeer, Xolboonoi Soveedta hungaxa hunguuliiin komiisa bolbol xizaargy, ali mozo bolzo xubaarilagdahan respyyblikenyyd dotorhaanь azalşanai deputaadnarai xizaarai ba moziin soveeduudaar batalagdaxa, xizaargy, ali mozo bolzo xubaarilagdaagyi respyylikenyydte hxanь Jixedeede Soveeduudaar batalagdaxa. Yndehetenei Soveedta hungaxa Ookruguudai komiisanuud bolbol respyyblikenyydei Jixedeede Soveeduudaar ba avtonoomito mozonuudai azalşanai deputaadnarai Soveeduudaar batalagdaxa.

Ookrugai hunguuliiin komiisanuud bolbol Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta oruulxaar tabigdahan kandidaaduudii byridxelde ab na. Hunguuliiin tahaguudii hunguuliiin biyletieeneer xangaxa, duunuudai toololgo yiledxe ba hungagdahan deputaata hungagdahanai tuxai ynemşelge ygexe baina.

Xolboonoi Soveedta hungaxa hunguuliiin Ookruguudai komiisanuud bolbol yşee eneenei xazuugaar, Soveeduudai ba gyisedkoomuudai zyghee hunguuliiin tahaguudii sag soonь emxidxexe jabadalii azaglan baixa ba hungagşadai spiiskenyydii sag soonь zoxioozo, bygedeniitiin sonosxol bolgon tunxaglaxa jabadalii azaglaza baixa ba tahaguudta hunguuliiin konveerinuudii taraan elьgeeze baixa.

Tahagai hunguuliiin komiisanuud bolbol hunguuliiin deede şatiin komiisanuudii hungaxa priincepeer emxidxegdeze, goorod gazarta gooroдoi Soveeduudaar, rajoonuud bolzo xubaagdahan gooroduudta—rajoonoi Soveeduudaar, xydee gazarnuudta—xydee rajoonoi Soveeduudaar, hungaltahaa tyryyn 40 xonoghoo xozom bişe bolzorto batalagdaxa. Tahagai hunguuliiin komiisa bolbol tahag sooxi hunguuliiin biyletieenyydii tuşaaza abxa ba Xolboonoi Soveedai ba Yndehetenei Soveedai deputaadnarai hungaltada orood baigaa kandidaad byride ygtehen duunuudii toolon byridxexe jabadalii yiledxe baina. Duu ygelgenei ba duu toololgonoi dyyrexeleer, hungaltiin xereg xytelberlii Xolboonoi Soveedta hungaxa Ookrugai hunguuliiin komiisada ba Yndehetenei Soveedta hungaxa Ookrugai hunguuliiin komiisada tus tustanь tuşaaxa.

Tahagai hunguuliiin komiisada hungagşadai duugaa ygelgii emxikedxexe jabadal daalgagdahan baina. Ene komiisa bolbol hungaxa maassatagaa niuur niuuraaraa uşaraxa baina, tiime tula, ene komiisiin emxidxelge teeşe eneende xynyydii tomiloxo jabadal teeşe oorganizaacanuudaar ba azalşanai bylgemyydeer tusagaar anxaral tabigdaxa johotoi. Jyynşhaa, hungagşadta avtoriteedtai xynyyd ene komiisada baixa johotoi. Iimeer duugaa ygexe jabadal anxan tyryynee bolxonь, eneeniii ton hain emxidxelteigeer yngergexe xeregtei, hainaar yngergexe jabadal bolbol tahagai komiisiin xytelberihee ba hungaltiin xuuliii onso elieer gyisedxehenhee jixenxinь bolxo baina.

SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta kandidaaduudii tabixa zuram tuxai

SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaaduudta kandidaaduudii tabixa erxe ton yrgen: centraalьna organizaacanuud ba azalşanai bylgemyyd, myn tedenei respyyblikiin, xizaarai moziin ba rajoonai oorganuud, baha tereşelen yiledberinyyd deere xydelmerişenei ba albaaagşadai, seregei xesegyyd deere ulaanseregyydei xamtiin suglaanuud, myn kolxoozuud deere tariaaşanai, sovkoozuud deere sovxoozoi xydelmerişed ba albaxaagşadai xamtiin suglaanuud ene erxii bejelyylne (57 zyil).

Ene bolbol xydelmerişed, kolxoozniguud, albaxaagşad SSSR-ei Jixedeede Soveedta eehediingee dundahaa kandidatuura tabixa xysed dyyren argatai gehen udxatai. Ene bolbol gooroddoxi ba myn tereşelen xydeedexi niitiin suglaanuud deere kandidatuurii ami amindanь zybşen xelsexe jabadalii uridşalan todorxoilono Ene bolbol SSSR-ei Jixedeede oorganiii olon tymen arad niitetei nigta xolbolduulxii xuuli zuramai oroldozo baihan tuxai xeiene.

Jixedeede Soveedai deputaaduudta kandidaadii tabiza baihan oloniitiin organizaacanuud ba azalşanai bylgemyyd bolbol hungaltahaa urda tee, zoxixo ookrugai hunguuliiin komiisada, tabihan kandidaadaingaa nerii bişyylxe ba suglaanaigaa preziidiymei geşyydei gar tabiaatai suglaanai protokool xyrgexe johotoi; tere protokool soo preziidiymei geşyydei naha, huuza baihan niutag, organizaaciin nere, suglaanai bolnon gazar, sag ba suglaragşadai too bişegdehen baixa johotoi, myn terel protokool soo kandidaadai obog, nerei esegiinь nere nahanь, huuza baihan niutaganь, partiijna xabaadalganь, xeze baihan azalanь bişegdexe johotoi. Eneenhee gadana, tus hunguuliiin ookrugta bollotiroovxodo oroxojoo zybşeehen tuxai kandidaadai medyylge xabsargagdalsaxa johotoi.

Kandidaadii tabiza, ookrugai hunguuliiin komiisada registraacaluulhan organizaacanuud ba azalşanai bylgemyyd byxende, myn tereşelen SSSR-ei grazdaniiin byxende tere kandidaadaingaa tylee suglaanuud deere xeblel sonindo ba bişe argaar agitaaca xyşeeleltegyi jabuulxiin erxe olgog 65, 70 zyilnyyd). Soveedai deputaadta daaduudii tabilgiin nuud tedii jixe bişe ba oloniitiin organi dai bolon azalşanai b dei erxenyydii dyyre xiin hanal oroldolgo gargagdaxa baihanii hee yzegdene.

Hungaxa johon tuxai

Hungalta bolbol xydelmeriiin bişe yder, ygleenei 6 çaashaa hyniin 12 çaas boltor yiledegdexe baina.

Hungaltiin yder bolbol egeel xariuusalgatai yder. Ene xadaa hungaltada zoriuulza bidenei agitacionno ba emxilgiin beledxel jamaraar jabuulhanai dyn tataza ygene. Ilangajaa tahagai hunguuliiin komiisada, tereenei geşyyd ba tyryylegşenerte daalgagdahan xariuusalga ton jixe. Hungaxa zuram bolbol „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hunguuliiin tuxai dyrim" dotor ajatai zxidoor xelegdehen baina. Ene zuramii gyisedxexe zuuraa hungagşadai niyden deere xaşalantai ba ylyy xereg bolgoxogyinь şuxala baina. Jyyb gexede, xamag togtoogdohon zuram bolbol hungagşii ylyy xaşalanda oruulxagyi, terenei hungalgiin niuusii xangaxa, byxii oloniite hungagşadta hungalgadaa dura xyselee medyylxiinь arga olgoxo gehen gansal zorilgotoi jym.

Hungagşa byxen hungalta xexe baişanda jireze hunguuliiin xairsag oruu niaamal konveerttai hunguuliiin biyleteieenь tabiza duugaa ygexe uşartai baina. Hungagşa xadaa tahagai hunguuliiin komiisiin sek niuuraigaa ynenşelge tus tahagai hunguulii kede ene grazdaniiin b sekretaariin medeher leer hunguuliiin biyl konveert abxa baina.

Tereneigee hyyleer, liiin biyletieenyydii xexiin (deerenь bişexiin xailan zoriuulagdaza niuurnuudhaa or amiaaralagdahan taha ali kabineed soo oroo gyi geze hanahan k duudaa ballan zuraza, xa geze hanahan kan gaa nere obogii yleeze teenee niaagaad hur xairsag oruu tabina.

şadai eelzeeji unzag ygein tula hunguuliiin ta xojor-gurban onsog ganuudii gy, ali kabin beledxexe uşar garxan beze.

Hungalgiin proceess iimel baixa baina. En şaa asuultanuud ton o baş, „SSSR-ei Jixede veedta hungaxa hun tuxai dyrimei" VII by bol hungaxa zuram gu xai garhan byxii asuu ta xysed xariuu yge hananam, zygteel ene anxaraltaigaar unşaxa tei.

Hungaltiin rezylьtaadii todorxoilox Jabadal tuxai

„SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hunguuliiin Dyrim" bolbol dyn deeree olon tymen azalşan niitii tyşeze, Soveed Xolboonoi graazdanuudai hunguuliiin erxii şadaalhaa erxim hainaar xangaxa xeregte zoriuulagdahan baina. Ilunguuliiin xairsaguudii neexe ba ygtehen duunuudii tooloxo yjede. oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei tusxai eneende zoriuulza etigemzelhen tyleelegşed, myn tereşelen xeblel honinoi tyleelegşed bailsaxal erxetei geze 85 zyil xelene.

Togtoogdomol bişe xebei ba yngiin biyletieenyd; konveert soo xegdengyigeer gy, ali togtoogdomol bişe xebei konveert soo xegdeed ygtehen biyletieenyyd; hungagdaxa deputaaduudai toohoo ylyy tootoi biylitieenyyd ede bygede ynen bişede toologdono (99 zyil).

Tahaguudai hunguuliiin komiisanuudhaa jirehen protokoolnuudai yndeheer Ookrugai hunguuliiin komiisa bolbol hungalgiin rezylьtaadii toolon gargana.

Duunuudai ton olonxiii gexegy, ali ookrug sooxi ynen geze toologdohon byxii duunuudai xaradhaanь ylyyji abhan SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadai kandidaad bolbol hungagdaba geze toologdoxo baina.

Xolboonoi Soveedta baYndehetenei soveedta hungaxa Ookrugai hunguuliiin komiisiin tyryylegşe bolbol protokoo deere garaa tabihanaigaa hyyeer hungaltiin rezylьtaadii sonosxood, deputaadta hungagdahan kandidaadta hungagdahanainь tuxai ynemşelge ygexe baina.

Eneegeer SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hunguuliiin byxii johololnuud dyyrene, zybeer xelebel hunguuliiin oloniitin ba poliitikan xubinь dyyrene, jyyb gexede, centraalьna respyyblikenyydei ba ookruguudai hunguuliiin komiisanuudai xydelmeri yşee zogsoogdoxogyi baina. Yndehetenei Soveedta, myn tereşelen Xolboone ta hungaxa Ookrugai liiin komiisiin komiisanuud bolbo hetenei Soveedta hunga booto ba avtonoomito r likenyyd dotoroi komii ta ba hunguuliiin cent komiisada eehediingee koolii elьgeexe bain guuliiin centraalьna bolbol Jixedeede Soveec gagdahan deputaaduuc straacalxa ba xamag hunguuliiin xereg ja Xolboonoi Soveedai ba hetenei Soveedai ma komiisanuudta tuşaaxa Palaatanuud bolbol ma komiisiin xyrgeltiin jol tus deputaaduudai hu nege gebel zybtei gez ygei gebel tereniii kass (gomodoxo) baina.

Staalin Konstituuciii bolgozo, hunguuliiin şi liiaar Xolboonoi Jl Soveedta hungaxa h bolbol SSSR-ei ara istoorito xygzeltede ba dai gyrenei baig istoorido şine veexemyr Niuusa hungalgatai byg tiin, tegşe ba sexe hung erxiin priincepeer hung sisteemii demokratiz jabadal bolbol bejelyy gyisedxegdeneigee oloniitiin politikan e şinagşadaa debzyylxe, g xeregei zoloodolgo xytel şine şine byleg az rabaad bulxa jabadalda x jym. Proletariaadai dikt oyri nugarxai bolxo, xadaa, bylgemii merişen angiin udaridax nei udaridalgiin byri sisteeme myn bolxo

Hunguuliiin şine xuuli şuud zoxildohon ba xyrter togtuuritai socialiis demokratiizmiin del bejeeree myn. Ene Soveed gyrenei ba nin—Staalinai paartiiin te, komuniizmiin tylee sexe xeregte beje sedxile ygehen soveed aradai el şegyi xysenei gerşe ygene.

XEBLELEI ŞINZELEL

Gemşelgiin ygenyyd ba antisoveed xeregyyd

„Buriaad-Mongoloi Praavda" — BK(b) P-iin Buriaad-Mongoloi Mozkoomoi oorgan

Ulaan-Yde goorodoi partiijna aktiivai suglaan deere xelehen yge soogoo Buriaad-Mongoloi Mozkoomoi sekretaarь nyxer Jerbaanov bolbol samokriitikede alba oruulhan baina:

„Kontrrevoliycioonno nacionaliis elimeentnyydii eliryylxe ba butasoixo xydelmeriii yrgeneor jabuulxiin orondo hyylei zilnyyd dotor ene froont deere temeselee huladxaza, tedenei xorololgiin xydelmeriii xaraza obiooroogyi baihan — eneende manai alduumnai baina" —geze nyxer Jerbaanov medyylhen jym.

Ene ygenyydtenь partiijna aktiiv bolbol etigelgyişeg, skeeptig johoor xandahan baigaa. Jyyb gexede, hyylei yje soo partiijna xydelmerilegşed bolbol.

„...BK(b)P-n Mozkoomoi udaridagşiin amanhaa alduugaa mederehen medyylgii negente bişe duulhan baigaa. Gebeş, ene medereigenei udaa daraa alduugaa bolьşeviig johoor zahaxa jabadal geze baidaganь xomor geeşe xa."

Partiijna aktiivai suglaanda xabaadahan nyxer Mosoolovol iize xeleheniinь ton zyitei baina. Partiijna oorganuudai hunguuli deere, aimagai partiijna suglaanuud deere komuniistnuud bolbol Mozkoomoi udaridalgii ba terenei zyghee byrzyaazna nacionaliistnuud teeşe ajadan ebsexii johoor xandaza baihaniii erideer kriitikelehen baigaa. Nyxer Jerbaanovai gemşelgiin aad, xoinoo bolьşeviig xeregeer bejelyylegdedeg gyi ygenyydii imagta eneegeer le taıbarilaza bolno.

Buriaad-Mongol oronoi soveedai ba partiijna aparaad dotor byrzyaazna nacionaliistnuud eehedtee uurxai tyxieerehen baiba. Tedener ideologiis froontdo tusagaar jixe duralahan baina. Xorololgo bolbol ende dan le xeterengi. Markslizm—Leniniizmiin klaassiguudai orşuulganuudii xazagairuulhan jabadalnuud bulai jixe, xeden arbaad nomuud ba statьjaanuudaar damzuulan olon zilei torşo dotor paan-mongoloi idei surtal delgeryylegdehen baigaa. Lamanarii (byddiin şazanai sanvaartaniii) ymee rehen statьjaanuud xeblegdedeg, komuniizm bolbol byddiizmtai.. negen exitei jym geze nebteryylen nomnodog baigaa. Ede byxii uşarnuud ton elieer yildegdeze baihan baina.

Mozkoom ba tereenei gazeeta „Burlaad-Mongoloi Praavda" bolbol japoonoi razveedkiin agentnuud bolxo byrzyaazna nacionaliistnuudai ene zutar jabuulga tuxai medengyi baigaa geze ygei. Zygeer, Mozkooms, terenei gazeetaş iime baidalii gaixaltaigaar „xyliseze", nacionaliistnuud—şpioonuudii, ymegşelen ibegeelşeze, tedeniii daldalza baiba. Dorzo Aardinai beje ene ymegşelge ibegeelşelgiin zişee bolzo ygene. Exin organizaaca bolbol ene xyniii paartihaa dyrbe daxin gargahan baina. Hyylşiin gargalganai urdatee elite koontrrevoliycioonno debternyydii xeblehenei tylee, kontrrevoliycioono nacionaliis bişelgenyydii xehenei tylee gargahan baixa jym. Eneenei urda teenş, xoidteenş Aardiniii paartida gedergenь busaaza abdag baihan ba „Ynen" gazeetiin redaaktorto tomilohon, xele ba istooriin instityydei seektorii erxilegşe bolgohon baigaa.

Buriaad-Mongol oron dotor Gegeeryylxe Arkomaadai, Kylь tyyriin Instityydei, uran zoxioolşodoi eblelei, Gyrenei Xeblelei udaridalgii eli medeeze kontrrevoliycioneernuud — nacionaliistnuudta daalgahan baiba. Xeheeltegyi bailgaar, Mozkoomoi ymegşelge ibegeelşelgeer ba „Buriaad-Mongoloi Praavdiin" abiaagyixen haişaal gaar zorig orozo urmaşahan edener bolbol eehediingee şpioon xeregii ulam byri gaaran xeteren jabuulza baigaa.

Zorgooroo bolzo alduurahan byrzyaazna nacionaliistnuud bolbol gazarai oorganuudta şurgan orood, xydee azaxuiji byxii xyseeree xorlozo buriaad-mongoloi tariaaşanai enxe amagalan baidalai yndehe huuri bolxo kolxoozuudii ygeiryylxe jadaruulxii oroldozo baihan baina. Eeriingee ezed bolxo japoonoi razveedkiin daalgabariaar nacionaliistnuud bolbol kolxoozoi ba sovxoozoi mal hyregei dunda eldeb ybişen taraaza, mal azalii unagaaxiin zam oruu şiglyylhen baigaa. „Buriaad-Mongoloi Praavda bolbol edende, ene xeregtenь tuhalhan baina. „B.M. Praavda" bolbel gansaxan xorololgii eliryylengyi baigaa bişe, myn mal azal tuxai xorololgiin statьjaa tolilohon baina. A Mozkoom? Jerbaanov ende alilyişigai johoor mederexenь:

„Xydee azaxuida jabuulagdahan xorololgii Mozkoom ba Gazartariaalangai Arkomaad xarangyi garşahan baina. Bide dan xozom bolhon xoino medeze abaabdi. Ene bolbol xydee azaxuiji udaridaxa jabadalda gargahan manai jixexen politikan alduu myn bolno, a signaalnuud geeşe jahalal olon baigaa hen"

Zyb daa, signaalnuud jahala olon baigaa. Nacionaliis xorololgiin xydelmeri tuxaiş, zişeelxede Vaandanovai tuxaiş, signaalnuud olon baigaa. Signaalnuudai oroxo byri Mozkoom bolbol Vaandanovii... ulam xariuusalgatai tuşaalda debzyyle debzyyleheer Buriaad-Mongoloi CGK-ai sekretaariin tuşaalda oruulhan baigaa.

Xydee azaxuin komuniis dee de hurguuliiin partiijna organizaaca bolbol Radna Bazaroonoi nacionaliis jabuulga tuxai paartiiin Gorkoomdo medeesehen baina. Ene signaal myn le daragdaşahan baina. Tereexen yjede, kylьtyyriin instityydte şurgaad baihan Radna Bazaroon bolbol nacionaliistnuudhaa ba trockiistnuudhaa byridehen bandiiduudai ba şpioonuudai, şaajkii eeriigee toolaar tuhalhanainь tylee, praktiis xydelmeridee goritoi alduunuudii xeheneinь tylee zyb kriitikelee" geze jixe symeexeneer, zeelexeneer bişehen baixa jym.

Buriaad-Mongoloi respyyblikiin Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai tyryylegşe baihan Dampiloonoi nom garhan baigaa. Ene nom bolbol byrzyaazna nacionaliistnuudii kriitikelxe zorilgo tabihan xebertei. Ynendee bolbol ene nom soo aradai daisan „uranzoxioolşodii" magtagdahan ba ene nomoi jixenxi xubinь ede „uranzoxioolşodoi" zoxioolnuudhaa abhan citaatanuudaar dyyrehen baiba. Tiigeed, „Buriaad-Mongoloi Praavda" ene nomdo receenze bişee. Ene nomoi antisoveed xaraakterii niuuza bolxogyi. „Buriaad-Mongoloi Praavdiin" redaakca bolbol ynexeer kayçyyk foormyla hanaaşalza, ene nom xadaa „tuhatai baixahaa, xorotoi baina" geze bişehen baiba.

Buriaad-Mongoldo iigeze byrzyaazna nacionaliistnuudai jabuulganuudii „kriitikeldeg" baina. Iigeze Mozkoom ba terenei gazeeta boldol japoonoi razveedkiin xylehenşen— byrzyaazna nacionaliistnuudai byxii zutar muuxai xeregyydteinь „temesedeg" baina. Ynen bodoto temesel bolbol olon, jixexen hezeg tyremeer olon ba nege xebei gemşelgenyydeer helgegdehen baina. Jyyb gexede, xudal xuurmag tangariguud ba deklaraacanuud bolbol daisadta tedenei xoroto jabuulganuudaa daldalxa utaan ba xoroto jabuulgiingaa yzyyrnyydii niuuxa xalxabşa bolzo ygedegiinь medegdene.

(„Praavda" sentiaabriin 7-noi telegraamaar abtaba).

Moskvaa-Kiijev—Miinsk-Moskvaa marşruudaar bolhon soveedai negedygeer velatyyrei finiiş Serjyykovsk şossein 11-xi kilomeetrte aavgustiin 21-de bolbo. Finiişte tyryyleze soveedai velatyyr oordento Mixaiil Riibaalьçenko („Dinamo", Odeessa) jirebe.

ZURAG DEERE: Velatyyrte xabaadagşad finiişte tulaza jirebe.

Selengiin uhan zamaixidai basseejniin profsojuuzna konfereencede

Profsojuuzuudai xydelmeriii haizaruulxa

Myneeder, Ulaan-Yde goorodto Selengiin uhan zamaixidai profsojuuziin baseejniin konfereence neegedexee baina. Ene konfereence bolbol, profsojuuznuudai Byxexolboonoi Centraalьna Soveedai VI pleenymei togtoolnuudii busud tyrgen bejelyylxe ba profsojuuzna xydelmeriiin geegdelnyydii usadxaxiin gol şuxala bodoto xemzeenyydii gargaxa ton jixe udxa şanartai baina.

Baskomreç (profsojuuzai bassejniin komiteed) bolbol ene konfereencedaa, nelieed olon dutuu dundatai ba beledxeleiş talaar dutuanuudatai jirebe. Xozomoi yje boltor, konfereencede huulsaxa delegaaduud hungagdaagyi ba konfereenciin bolxoo baihaniii zarima xynyyd yşee medeegyi baihan baina. Ene uşar bolbol basseejniin komiteedai ba tereenei tyryylegşe Meramkyylьjev gegşiin ujalgata xydelmeridee xariuusalgagyigeer xandahaniii xaruulna.

Manai profsojuuzna organizaaca bolbol jyynyydeer konfereencaa ugtabab?

Basseejniin komiteed bolbol hyylei yjede bii hanalaa toosooto-hunguuliiin xydelmeride xanduulhan baina. Enenь xadaa jixe zyb baigaa. Uşariinь gexede, toosooto-hunguuliiin xydelmeri bolbol profsojuuzna organizaacanuudai, Staalin Konstituuciin yndeheer SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hunguulida profsojuuzna niitii beledxexe xeregei ton şuxala ekzaaminiinь bolzo ygexe johotoi baina.

Yngerhen yje soo, emxidxelei ba poliitikan-niitiin xydelmeri yseen tedii jabuulagdaza baihan bolboş, ene xydelmerinь profsojuuznuudai byxii xydelmeriii haizaruulxa ba şinedxen tabixa jabadaltai xolboogyi baigaa.

Toosooto-hunguuliiin xydelmeri bolbol, jixeer unzagairuulagdaa. Syydnenyyd deere, ceexnyydte, paroxoodstviin pravleenide ba zavoodto, hungaltanuud xozom boltor ynger gegdeegyi baihan baina. Paroxoodstvo deerexi doodo şatiin organizaacanuudtai barisaagyi baihan deerehee, Jansoon" geze paroxood deere profsojuuzai syydniin komiteedai hunguultii naadan bolgohon baina Syydnenyydte bexizyylegdehen xynyyd, profsojuuzna xydelmeriii xeregelxegyi jym geze hanaza bolxo baigaa gy? Ygei!

Ene xeregte, komuniistnaraigaa, syydnenyyd deere xehen xydelmerinyyd iinь şalgaza yzegdeggyi paroxoodstviin politotdeel zemetei baina.

Mynee yjede, profsojuuzai geşyyd boloodyi yşee 600 xyn bii baihan uşar bolbol, basseejniin komiteedai profsojuuzna niiteteigee ba xydelmerişedtei xer zerge barisaatai baihaniii batalan xaruulna.

Profsojuuznuudai doodo şatiin organizaacanuudai oorganuudai hungaltahaa xoişo mynş yni udaan sag yngerbe. Profsojuuzai xytelberide Lenin-Staalinai paartida ynen sexe etigeltei baihanaa bodotoxydelmericer xaruulhan şinehaiu xydelmerişed — staxaanovtan orohon baina. Tiigeed, basseejniin komiteed, profsojuuzai ede şine aktiivtai jamarş xydelmeri jabuulaagyi, yngerxedee tedeeniii sugluulza, jadaxadaa nege zybleeş xeegyi. Sojuuzai geşyydei huralsaxa xereg tuşaa byri jyyş xeegyi.

Basseejniin komiteed bolbol, staxaanovtanai xydeleenei xytelberiiin xazuutainь yldeşhen baina. Staxaanovtanai negen hara yngergexiin beledxelei xydelmeri gexede, yiledberiiin zorilgonuudai gyisedxeltii xangamaar, staxaanovtanai xydeleeniii xygzyylmeer xemzeenyydii oroidoo xeegyi. Socialiis myriisee emxidxexe xytelberi geeşii baha jabuulaagyi. Myn baha socialiis doogovornuudai xer zerge dyyrgegdeze baihaniii xenş şalgadaggyi baina.

Basseejniin komiteedai niyden doro, xara-xarahaar baitaranь, Osoaviaxiimai, „Viimpilei", MOPR g. m. niitiin organizaacanuudai xydelmerinyyd muuda muudahaar unaşoo. Xynyyd tuxai anxaralaa tabixa, ybelei sagii ugtuulan xydelmerişedei ger bairanuudii zahabariluulxa dulaaluulxa, kylьtyyrne xydelmeriii haizaruulxa gexe zergiin xereg deere jyyns xegdeegyi.

Uhan zamaixinai konfereence bolbol, profsojuuzna organizaacanuudai byxii bodoto xydelmeriii eris şanga ba xereg bytestei kriitikede oruulxa, BK(b) P-iin CK-ai fevraalь-maartiin Pleenymei togtoolnuudai ba nyxer Staalinai zaabarinuudai yndeheer, profsojuuznuudai xydelmeriii şinedxen tabixiin bodoto zanrii zaaza ygexe johotoi baina.

K.Sendoovski.

Kriitike ba samokriitikegyigeer yngerbe

Agiin gyised bişe dunda hurguuliiin dergedexi komsomoloi komiteedai hunguuli ijyyniiin 20 garanai yjeer yngergegdehen baina. Ene organizaaciin komsomoolşuud hunguuliaa jixe muugaar yngergee. Kriitika ba samokriitika oroidoo tabigdaagyi. Kriitika, samokriitikiin ygei baihanhaa bolzo Agiin gyised bişe dunda hurguuliiin piooneernyydei dunda eldeb muuxai, halixai aaşa gargaza baihan komsomooloi aikoomoi sekretaarь Bazar Sada Ivanoov gegşiin ene jabuulganuud eliryylegdeegyi. Myn organizaacadanь baihan kylaagai xybyyn Dondog Dambiin gedeg bohol eliryylegdengyi yngerhen baina.

Edir

XOROLOLGIIN XOIŞOLONUUDII DARII USADXAXA

(Agiin aimaghaa)

Aradai daisanuud bolbol manai respyyblikiin xydee azal deere, ilangajaa mal azal deere myn baga bişe xorololgo xehen baina. Manai partiijna organizaacanuudai, soveedai ba gazarai oorganuudai heremzegyi, ohol nazagai hanaa amar baidalii, aradai daisad-kontrrevoliycioonno nacionaliistnuud myn baha olzolozo şadahan baina. Ede daisanuud xadaa yni udaan sag soo xoroto hyidxelei xydelmeriinyydii xeze malai yylter haizaruulxa ba malai şime şignyyriinь deeşelyylxe xemzeenyydii tahalxa, malai ydesii haatuulxa-toojiinь xorooxo g.m. xorololgonuudii gol bolgon jabuulza baihaniii egee tyryyn temdeglexe xeregtei baina.

Agiin aimag bolbol manai respyyblikiin mal azaltai aimaguudai egee jixenь bolno. Ene uşarii aradai daisanuud hain medexe baihan deerehee, xorolgoo byri ji eer ene aimagta xexe geze oroldohon baina.

Yligerlexede, ene aimagai partiijna soveedai organizaacanuudai ohol nazagai, politikan heremzegyi baidalii olzolozo, aradai daisan B.N. Dorziin gegşe Xara şiberei somonoi Kiirovai neremzete kolxoozoi xyse şadalii tahalxa zorilgoor tyryylegşenь bolon orozo şadahan baigaa.

B.N Dorziin gegşe kolxoozoi tyryylegşe bolzo exilhen sagnaa xoişo, kolxooz deere baihan ba daisanai xyldyyhenyyd bolxo etegeedyydiei tanilsaza, beje bejee ololsood, kolxooz deere tullai jixe xorololgo xeze baihan baina.

Jyy xeeb gexede, 1937 onoi janvaarь harahaa exileed ijyylь hara xyrter tere kolxoozoi 974 tolgoi mal alaxa, şonodo xiuduulxa gexe meteer xoroozo şadahan baina. Kolxooz deere malai xorolgo-yxelge myneeş yrgeizelhen zandaa. Ede xoroohon malnuudainь olonxinь aduu morid ba xonid baixa jym. Gadana, ene onsoo 290 tolgoi gyydii nubairuulhan baina. Ene faaktnuud bolbol aradai daisadai aduu mori xorooxo—xiudaxadaa Soveed oronoi oboroonii xyse şadalii huladxaxa gehenь eli baina.

Jamar meetodeer xorololgo xexedee iime olon malnuudii xoroozo şadaab? Ege tyryyn, malai edixe xool—ybehiinь yrize, xabarai xatuu sag soo kolxoozoi malii xoolgyi bolgon orxizo 20 garan malii turaaza alaa. Tiixede, myn 100 garan malii şonodo xiuduulaa. Malai argaşan N.Şiriaagin gegşiin kolxoozdo baixaar jirexedenь baira ygengyi 4 hara soo gerte gazaa bailgaad, hyylei hyylde tereenei malai baidalii haizaruulxiin tuxai erilte xedegtenь „zalxuuraad" yldezerxiee. Yşee nege hariinь salin bu xazerxioo Myn malai sanitaar Zigmedei gegşiiş yldezerxioo. Gadana, malai argaşanguudai xydee teehee jirexede baha yldedeg baigaa.

Mal azal deere xehen xorolgonuudanь iime baigaa. Saaşanь yşee jyy xeeb gexede, kolxoozniguudai 1935 onoinь olzoxubaariiin abalganuudii xysed ygeegyi. Byxii geşyydei xaxadanь abalinuudaa mynee xyrter abaagyi. Tiixede, 1936 onoi olziin xubaari bolxo johoi 11000 tyx. myn xubaagaagyi, xarin ene myngenhee 5-6 mingaadaar, mynee aarestalagdahan kontrrevoliycioonno nacionalist B.Z. Sanziin gegşede „tuhalamza" bolgon ygedeg ba myn tere daisaniii kolxoozoi malai mixa naimaalxa xyn xebertei bolgozo kolxoozoi zeeriii yriyyldeg baigaa. Gadana, tyryylegşiin orologşo B.N. Maziin gegşe kolxoozniguudtaa ygexe myngegyi xebertei baigaad, eeree abxa bolxodoo myngetei bolood, abaihaa gadaguur yşee 600 tyx. myngeylyy yberşelen abaad, tere myngeeree naliza sengeze jabadag baigaa. Myn tedenei nyxer, 6000 tyxerigei yrilte xehen Nima Şambiin gegşede kolxoozoi myngenhee 2000 tyx. ygeze „tuhalhan" baixa jym. Gadana Maziin gegşe 1936 onoi tariaanai urgasa xubaariiin yjede, kolxoozniguudta xubaaxa johotoi tariaanhaa 100 ceentner tariaa xulagailan abza yberşelhen baina. Tiigeed, egee „hyylşiin toosoondo" tariaanai xubaarida xyrtexe johotoi xeden olon kolxoozniguud tariaa abxahaa baitagai kolxoozdoo yritei bolzo hanahan baina. Ede xorologşod eneegeeree yşee xanaagyi, xaartaşa zyylig N. Dorziin ba Damdinai gegşedte myn kolxoozoi zeeriihee 4-5 mingan tyx. mynge ygeze ataata kaarta erxilexiinь Tyyrge niutag zeriuutaar elьgeehen baina.

Ede xorololgoşod—B. N. Dorziin, B. N. Maziin ba B. N, Gombiin (brigadiir) gegşed kolxoozniguudtaa malhaa doroor xaradag ba xandadag, eldeb ygeer elegledeg, niuurai doromzololgo xedeg baigaa. Tedeenei xoroto jabadalii kriitikelxe, eliryylxee hanahan kolxoozniguudii zanaxa zarixahaa gadana kolxoozhoonь namnadag baigaa. Edenei iime aaşadanь teseexee bolixodoo 4-5 kolxoozniguudanь, tedenhee terjedeze yiledberiiin gazarnuudta oşizo orohon baina.

Myn, kolxoozniguudaigaa ybeşelxede xeregseedeggyi, byledotoroo ybeşen xyntei kolxooznigai, gertee oşozo tedenee erjexe geredenь tabidaggyi baigaa Eneenei eseste ybeşende daarigdahan Oşoroi Sende, Cebegei Sendeme gexe zergiin kolxoozniguud gansa le xaragalzaxa xynyydei ygei deere hee bolzo naha dyyrehen baina. Myn ybeşen ylber bejetei bolhon kolxoozniguudai, yligerlexe, Vaambiin Galsan, Dulmiin Zamsa gegşedei Ulaan-Yde, Çite gooroduudai bolьniicada oşozo, bejee argaluulxa bolood zeeriiin tuhalamza erixedenь „ybeşentenei foond geze baidaggyi!" geze Maziin xariuusaad jyyş ygedeggyi ba ybeşenten tuxaidaa bişiixanaars hanalaa tabidaggyi baigaa.

Ene bygedii niite kolxooznigiuud xaraxa, duulaxa, bejeereeş yzexedee, sedxilee gutaza, uruu duruu urmagyi bolon, byxii edibxi xeşeel ba oroldolgoo huladxadag baixahaa gadana, xoroo busaldag baigaa. Tede xorologşod egeel eneenil xysedeg, tiigeed xyschenee abza şadadag—kolxoozniguudai hanaa sedxelii erjyylze, soveed zasagta xordon xandadag bolgoxo geze oroldodog baihaniinь eneegeer elirene beze.

Tiigeed ede daisanuud bolbol aimagai partiijna ba soveedai bolood bişeş organizaacanuudhaa, iime burtag muuxai xoroto jabuulgaa niuuza şadadag baigaa. Tiixede aimagai organizaacanuud ba tereenei xytelberilegşener jamarş heremzegyi, ohol nazagai hanaa amarxan huuza, tede daisadai gojo haixan bildaguuşalgada mexelegden, Teelin tyryytei ybsyynyydee soxizo „uugtii, edigtii, sengegtii"

(*Tygesxelenь 4 xi niuurta.*)

JAPOONAI ZEBSEGTE KAATERII SOVEEDAI UHANDA BARIBA

Xabaarovsk 6. (TASS). Xaruulai alba xeze jabahan manai xiliin sariuulai koraabli bolbol sentiaabriiin 5-nai yder 14 çaas 15 minuutada, Fyrygeelьm arai ba Tiymieenь-Yla myrenei adag xojoroi xooron doxi erjihee xojor miiilihee ylyyxen xaraatai gazarta, manai uhan soo jaakoriaa xajaza togtood baihan, byrin zebsegtei „Osaaka-Maary" geze japoonai kaaterii barihan baina. Ene barigdahan kaater xojor maaçtatai, tymer koorpustai, bulad şingi yngeer budamal ba 150 toonno şirexe xysetei baina. Kaater deerenь: stankoovo pylimiood, vintoovkanuud, revolьveernuud ba seregei busa zer zebsegyyd baihan baina. Kaaterai komaanda 13 japoonguud ba 3 korejnuudhaa byriidehen. Edeenei komaandalagşanь Maida geze japoon xyn baigaa. Ekipaazlinь sostaavta myn oros xele orşuulagşa jabalsahan baina. Kapitaan ba orşuulagşa xojor xadaa, korejn zagaha agnuuriiin syydnenyydii kontroolь doxo ba tedeniii soveedai uhanda oruulxagyin tulada Korejda baigaa japoonai generaal-gybernaatoraar ene sayдne cьgeegdehen baina geze tyryyşiin myşxeberi deere xeleze ygehen baina. Kapitaanai ene modyylge boдoto bailalii xariuusaxagyi baina, jyyb gexede, „Osaaka Maary" kaaterai baiza baihan gazarta zagaha barilgada jabahan, japoonai ba korejn xeden arbaad syydnenyyd yzegdehen ba gadana, edener xadaa „Osaaka-Maary" kaaterai baihan gazarhaa byri dyte baidag baihan baina.

Ene zilei torşo soo zagaha baridag japoonai şxyyryyd bi kaaternuudai soveedai uhanda, tere myrtee, zagaha barilgada jamarş sengyi iime rajoonдuдta xuuli busaar orood jabaxarь xeden olon udaa xaragdahan baina. Eneen deerehee, zagaha baridag japoonai şxyynyydei olooroo orodog jabadalai bodoto zorilgo xadaa zagaha barixa zorilgo bişe baina. Xeden olon şxyynyyd manai oorganuudaar barigdahan baina. Myrdelge bolhoor. Eneenei kapitaanuudanь syydte ygtexe baina.

Ispaaniiin yimyyleeşenei deermedelge

Loondon, 7. (TASS). Paalьma goorodhoo Reiter aagenstviin medeesehenei johoor, Paleermodo (Siciili) oiroxon yimyyleeşenei seregei koraabliiin buliaaza abşahan, „Barlingtoon" geze neefti zeedeg aangliiin syydne sentiaabriiin 6-nai yder Majoorka aralda abaaşagdaba. Yimyyleeşen „Barlingtoon" paroxood deere baigaa 7700 toonno neeftiii buulgaza baina.

Abtahan tusxai medeeselei johoor, aangliiin zasag bolbol ene paroxoodii buliaaza abşahan jabadaltai daşaramduulan, yimyyleeşende erid buruuşaal sonosxobo.

***

Pariiz, 7. (TASS). Gavaas aagenstviin medeeselei johoor, Valeensihaa aşaa teegeed Xixoon oşozo jabahan aangliiin „Torpxool" geze xudaldaanai syydne oşoxo gazartaa xyrexe argagyi baina, jyyb gexede yimyyleeşenei seregei syydnenyyd Xixoon poort oroxo zamiiinь xaagaad tereniii tabinagyi baina.

Soveedai nootodo Itaaliiin ygehen xariuu

Riim, 7 (TASS). Riimdexi SSSR-ei elşen tyleelegşe bolbol sentiaabriiin 6-nai ydeşe Itaaliiin gadaada xeregei miniistr nojon Çiaano gegşiin nootii abba. Itaaliiin ene nootodotor soveedai nootii abhanaa elişelen batalhan ba Itaali bolbol „Dundada dalain zyyn talada bolhon uhanda unagaalgiin" tyleə xariuusalgii buruuşaana geze ba soveedai nootiin eriltehee arsana geze xelegdehen baina.

Soveedai zasag Itaaliiin nootii xangaltagyi deere mederee

SSSR-hee Riimde huugaa elşen tyleelegşe bolbol sentiaabriiin zurgaanai ydeşe Itaaliiin gadaada xeregei miniistr nojon Çiaano gegşiin nooto abhan. Itaaliiin ene nooto dotor soveedai nootii abhanaa elirxeilen batalhan ba Itaali bolbol „Dundada dalain zyyn talada bolhon uhanda unagaalgiin" tyleə xariuusalgii buruuşaahan ba soveedai nootiin eriltii arsahan baina geze xelegdehen baina.

Soveedai zasag bolbol iiiliin xariuu xangaltagyi geze toolono, eeriingee gemnelgii zyb geheer le baina geze medeesexii Riimdexi eeriingee elşen tyleelegşede daalgahar baina.

ZAHABARI

Sentiaabriiin 9-nei yderei gehen zyilii „Jenoot geze zer noomerai xojordoxi niuurta lig amitan" geze zahaza unşa „Lenoot geze zerlig amitan" xa.

Redaakca.

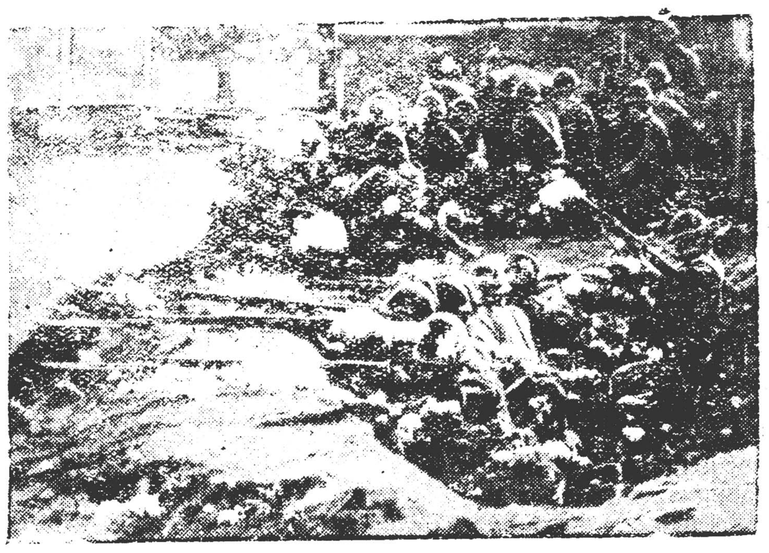

ZURAG DEERE: Beipinhee zyyn-urda zygte 30 modonoi nazarta Lianjaan stanca şadar japoonai seregeixid bulimuran abhan okooponuudta baina.

(Sojuuzfoto).

Xitaddaxi dain baildaan

Şanxain froont deere ysed şanga dain bolzo baina

Şanxai, 7. (TASS). Xitadai Staabai medeeselei johoor, sentiaabriiin 5-nai yder japoon seregei syydnenyyd ba aviaaca bolbol Baoşaanь goorodii (Şanxain baruun-xoittee) goritoi boombodoo. Xitadai seregyyd bolbol Baoşaaniii ba tymer zamai staancii orxiбo. Ene rajoondo xojor yder soo dailaldahaar baina. Sentiaabriiin 5-nai ydeşe ene rajoondo yşee nege xitad diviizl jiree.

Lodiaanь ba Jujepy rajoonuudta ysed şanga baildaanuud bolzo baina. Xitad seregiinь buliuuxan baina.

Japoonai aviaaca Cziaanvaaniiin rajoondo jixe xysetei dobtolgo xeze, tende baihan xitadai mynicipoliteed şadar olon boombonuudii xajahan baina. Jancziipy rajoondo japoon seregyyd jireze buuhaar baina. Jancziipygei zyyn tala tee Şanxain yniversiteed şadar goritoi tulaldaan bolno.

Tangyaanьtyynii japoontan ezelee

Şanxai, 7. (TASS). Sentiaabriiin 4-nei yder arban sagai torşo soo taharaltagyi buudaldahanaigaa udaa japoontan bolbol Tianьcziinь—Pykoygai tymer zam deere baigaa Tangyaanьtyynь tosxoniii ezelee. Xitadai seregyyd bolbol Tianьcziinьhaa urduuxanuur Maçaan teeşe suxariba.

ISPAANIDAXI FROONTNUUD DEERE

(TASS-iin medeeselnyydhee)

Zyyn froont

Sentiaabriiin 5-nai ydeşe Saragoossohoo zyyn urda tee baigaa Belьçiite goorod deereri yimyyleeşenei hyylşiin gryype bejee tuşaaza ygehen baina. Faşiis aviaaciin 32 udaa dobtolhon baigaaş haa, respyyblikiinxin tusagaar erelxeg zorigtoigoor temesehen baina. Respyyblikiinxin dyrben tomo buunuudii, germaanida byteegdehen xeden olon vintoovkanuud ba seregei busa xeregselnyydii, itaaliiin maarkatai protivogaazanuudii buliaaza abhan baina. Mynee belьçiite xadaa gyised sym respyyblikiinxinei garta baina.

Xoito froont

Yimyyleeşenei ysed şanga tyrilgehee bolzo respyyblikiinxinei seregyyd Barroo teeşe suxariba.

Sentiaabriiin 5-nai yder, yimyyleeşenei ataakiin respyyblikiinxinei xeden udaa soxihon gazarta, Sijeerra Moreeda deere dain boloo: Myn Ermiidiir rajoondo yimyyleeşenei ataaka soxigdohon baina. Ene yder oroixon yimyyleeşenei aviaaciin goritoi boombodolgo xehen deerehee respyyblikiinxin baaxan suxarihan baina.

Centraalьna froont

Sentiaabriiin 5-nai hyni respyyblikiinxinei batarei Sijeerro de Agiila rajoondo baihan yimyyleeşenei pozicii boombodobo. Ene rajoondo yimyyleeşen bolbol Francuuzai kyyrgiin tende baigaa seregtei xolboo xexii oroldohon baina. Yimyyleeşenei xeden bexizyylge butasozigdoo.

***

Sentiaabriiin 5-nai hyni faşiistnuudai xojor gildrosamoliooduud Tarrogoomii (Katalooni) boombodoo. Yxel bolhon jyyme ygei.

Yвehe xuriaalga вa siilos daralgiin jaвasa tuxai

1937 onoi sentiaabriiin 5-nai medee

Aimaguud:	Tariaa xuriaalga (proceentoor)	Siilos daralga (proceentoor)
Agiin	78,3	86,4
Alairai	80,1	59,6
Bargazanai	77,2	58,0
Bauntiin	0,5	—
Biçyyrei	96,4	25,8
Booxonoi	79,1	36,6
Zediin	88,1	65,0
Jaruuniin	88,8	67,1
Zagarain	87,7	28,3
Zakaaminai	98,4	72,0
Kabaanai	98,8	18,5
Xiaagtiin	95,6	40,8
M.-Şiberei	86,6	15,7
Olьxoonoi	89,8	28,
Xoito-Baigalai	57,5	—
Selengiin	94,6	43,9
Tarbagatain	99,	52,0
Tynxenei	81,	147,6
Ulaan-Ononoi	79,3	55,0
Ulaan-Ydiin	98,5	55,0
Xoriiin	96,3	57,3
Exired-Bulgadai	91,7	58,3
Xamta	86,0	56,2

*

Ene zilde ybehe xuriaalgiin xydelmeri xezeeneixihee unzagai jaaşagyi aali teempeer jabaza baina. Niodonon zilde egee ediide ybehe xuriaalgaa 89,4 proceent bolgozo ton aali teempeer jabahan baibaş, mynee zilei sentiaabriiin 5-nai medeegeer, respyyblike soogoo miin 86,6 proceent bolgobobdi.

Eneenei gol şaltagaaniinь jyyb gexede, ybehenei xydelmeri exilэe oroxotojoo xamta azalai emxidxel ba discepliinii hainaar tabiza şadagdaagyi deerehee boloo. Zişeelxede, goorodoi zooniin zarim kolxoozuud ybehendee orood baltaraa eehediingee ymsede sabşaza jabahan faaktnuud olon baixa. Tereenhee gadana, ybehe xuriaalgiin yje soo „boroo xura orozo" haatuulba geed, naratai selmegş sagta ybehee somozo abxa jabadalii aalidxahan baina geeşe.

Mynee manai respyyblike soo xuriaalgiingaa tysebii byrin dyyrgehen negeş aimag ygei baina. Ilangajaa, Agiin, Bargazanai, Booxonoi, Xoito-Baigalai ba Ulaan-Ononoi aimaguud xamagai hyylde geegdeze jabana.

Gadana, ybehe xuriaalgiin jixe unzagairhan deerehee tariaa xuriaalgiin xydelmeride nelleed jixexen haad uşaraba.

Enenei xazuugaar siilos daralga byriş haa muu jabana. Respyyblike soogoo tysebee miin 56,2 proceent dyyrgeed bainabdi.

Tiime tula, ybehe nogoonoigoo xagdaraagyi şimetei deerenь oiriin yseexen xonog soo malazalai tezeelei bexi baaza—ybehe tezeel tysebeigee johoor xuriaan abxa—manai zailaşagyi şuxala zorilgo myn.

J. C.

„N-209" samolioodii bederelge

Nьju-Ioork, 6. (TASS). „Assoşieejted prees" aagenstviin medeeselei johoor, sentiaabriiin 5-nai yder 18 çaas 45 minuutada lioodçig Zodkoovai samoliood ledokooldo oiroxon buuba geze Borroy miis şadar baigaa ledokool „Kraasinhaa' raadioo medeesel abtahan baina. Zadkoov bolbol bytyy manatai baihan deerehee, sentiaabriiin 3-nai yder, ledokoolai baihan gazarta 500 miiili xoino buuhan baigaa.

Viilkinsk bolbol Baarter aral deere haataad, sagai ularilai haizarxii xylieeze baina gehen medee „Nьju-Joork tajms" abhan baina. Baarter aral deere hyylei yder xodo boroo orodog ba bytyy manatai baina.

Poolius deerexi sagai ularil

„Xoito poolius" staancatai mylihen sentiaabriiin 8-nai yder 13 çaasta şirotaagai 86 graadus 34 minuutada ba baruun dolgotaagai nege graadus 30 minuutada baihan baina. Poolius deere yylen tiime deere bişe baruun teehee xojor baal xysetei halxin ylieene. 50 kilomeetr xyrter jyyme xaraxaar. Temperatuuranь miinys 5 graadus bolno.

Rydoolьf aral deere manatai, 50 meetrhee xolo baihan jyyme xaragdaxa argagyi. Urdahaa xojor baal xysetei halxin ylieene. Temperatuura pliyys xojor graadus.

SSSR-ei XILENYYD DEERE

Urda xile

Alma- Ataa, 6. (TASS). Aavgustiin hyni nege bandiid xiii alxahan baina. Ene bandiid morinoigoo turuuji hejiigeer ujaad, xyn zonoi huudaggyi xadiin maila xynxerii zubşahaar kolxoozoi aduunda xyreze jirehen baigaa. Yyr salza, yyrei tolondo Jili myren jalain xaragdaza baina. Xadiin ydxen nogoondo sadaşahan malnuudai jabaxanь xaragdana. Ene bandiid kolxoozoi dyrben moridii ilgaza xada teeşe namnaba.

Moridii namnaza jabaxiinь kolxoozoi malşan Myldabekoov gegşe xaraad, xoinohoonь erjyylhen baina. Bandiid namnaza jabahan moridoo orxizorxiood, xile teeşe gyilgexedenь, Myldabekoov eneen tuxai xiliin saxiuulda darui medeesebe. Xeden minuutiin torşo soo tere bandiidii bederelge emxidxegdebe.

Xilede oiroxon baga komandiir Mozgovoi ba xiliin saxiuulşa Sverçkoov gegşed moritoi xyniii xarazarxioo. Teed, tere bandiid edeeni bana xarazarxixalaaraa bytyy modo oruu gyilgeze orşohon baina. Mozgovoi eeriingee albanai noxoiji bandiidai xoinohoo tabiaa. Udalgyi, xilii nebterhen bandiid barigdahan baina. Ene bandiid xadaa, xeden zilei saad tee xiliin saana terjelze oşohon jixe bajan xyn baiba.

★

Daalьna-Vostooçno xile

Seregşe Jermakoov bolbol zyrge xarguinuudaar byhelyylhen eridxen xadii oruu orozo jabataraa, barxagar unaangi dorohoo xynei hyyreged geed saaşaa dab geriinь xarazarxiba.

—Xynei, eeriin xyn haa terjelxegyi,—geze Jermakoovta hanagdaad orxino.

Jermakoov buuş ygei baigaa haa, eneendee suxariaagyi. Tanigdaagyi xyn nege burgaahanhaa nygeedede gyize orohon, ynder nogoon sooguur mylxihen, xadii oruu hejiişelze muxarilhanş baigaa haa, Jermakoovai garhaa xolo oşoogyi.

Barigdaaşa byxii xyseeree esergyysee. Xazaa, şaagaa, ydxi leeş haa, diilze xolo oşoogyi. Jermakoov zebsegiinь buliaaza abaad, tereeniii eeriingee xesegte abza jirehen baina. Ene tanigdaxagyi xyniinь zamdaa jabaxadaa japoon tamxi tataxii seregşede duradxahan baigaa. Teed, Jermakoov tataagyi. Jermakoov eneeni asaraza, vzvoodoigoo komandiirta tuşaahan baina. Enenь xadaa, manai Exe oronoi xoroto daisan baigaa.

XOROLOLGIIN XOIŞOLONUUDII DARII USADXAXA

(TYGESXEL. Exinь gurbadaxi niuurta).

geldesegeeldeze, eneegeeree „dari dee e dabaha nemelsze" baihan baina.

Ede xorologşod saaşanь jyyzeeb gexede, ene zilei ybehe xuriaagii tahalaa. Zileigee tyselii miin 20 garan proceent dyyrgeed jabana. Tiigeed myn xoroto zorilgoor, xuriaahan ybeneeigee 80 proceentiinь yzeeze, malai edixe argagyi bolgoo.

Ybehe xuriaalgiingaa tyseb dyyrgexe argatai baigaa gy? Argatai baigaa. 2 zuugaad garan hodo şiirag xydelmerişentei, 200 garan xydelmeriiin xyder unalgatai kolxooz gezetere şadaranь yseen baixa.

Ene kolxooz yngeregşe xabar 1200 gaa tariaa tarihan baina. Ene tariaaniiinь mynee boloşood baina. Tiixede, ene tariaagaa xuriaaza abxa maşiina zebsegiinь, negede, hainaar zahabarilagdaagyi, xojorto, zahabarilagdaaş haa tariaanai xuriaalgii xysed xangaza şadaxa ygei baina. Iime baixa tula, tede daisanuud eneegeeree, tariaanai xuriaalgii baha haatuulza şadahaniinь soxom xelexe gee haa yşee olon baixa.

Ede daisanuud ba xorologşod xed geeşeb, jamar ugai xynyyd ba? Aradai daisan Balzanima Dorziin egegşe Ulaan-Ononoi aimagai Tugsanai somonoi bajan xynei xyyryn, bolьşeviig paartiin mexelze, partiijna biiedsei bolhon baaartiiin zergede jabaxa soogoo xeden daxin partiijna zemede orood, arga başaarag martida yldedeg, bodoto ne jeiь aradai daisan xyn baigaa. Agiin aikoomoi ba tereenei xytelberilegşed, „kaadr ygei" geze yzengi teoorlii gargan, ynen sexe, xyseu şadabaritai, poliitikan etigeltei zaluu kaadrnuudii şuud debzyylxiia orondo Dorziin meiiin aradai daisanii ende tende cьgeedeg baigaa. Agiin aikoomoi sekretaarь baihan ryv. Polikaarpov, Kiirovoi neremzete kolxoozoi bodoto baidaliinь tyiee xuriuusaxa johtoi.

Tyryylegşiin orologso baihan Balza-Nima Maziin gegşe xen geeşeb? Ugai bajan kulaag Nima lamiin xybyyn. yyrge nintagai kulaag nojon Şeri Baldanai gegşetei baiskatai, myn aradai daisan—kontrevoliycioonno nacionaliist Badma Sanzaagai, Nima Şambiin gegşedtei xaluun nigta barisaatai, tedeendo myngen zeeriiin tuhalamza xyrgedeg xyn baigaa. Gadana eeree kolxoozhoo zugadaza Tyyrge (jyyndeş beze?) zeexe hanaltai jabadag ba lama kulaaguudai ba bandiiduudai bylenerii kolxoozdo abza kolxoozoo buzarlahan ba tedeegeer aduu malaa hyidxyylgehen bodoto xorologşo myn.

Brigadiir Balza Nima Gombiin gegşe baha le bandiid Matvei Tymerei gegşetei nigta barisaatai ba xorologşodoi gryypiin negeniinь myn bolno.

Ede daisanguudai bodoto niuurnuud ene. Xehen xorololgiinь gol tyleb iime baina. Tiigeed ene kolxoozoi kolxozniguud ede daisadai xeze baihan iime zigşyyrite jabuulganuudii mededeggyi baigaa geeşe gy? Mededeg baigaa, gansa negen bişe olon kolxoozniguud mededeg baigaa, tiigeed eliryylxe gargaxa gexedee tedeenhee aidag baigaa Dorziin, Maziin ba busad, kolxoozniguudai kriitike ba samokriitikii jaaşagyigeer xahadag xabşadag ba zanadag, aiigadag baigaa.

Kiirovoi neremzete kolxooz deere bolhon xorlolgiin ene faakt bolbol, aradai daisadai xeze baihan xorololgii xaraza eliryylxe heremzegyi ba şadabarigyi, idiood ybeşen bolxo ohol nazagai hanaa amar baidalai nerbelte jamar xoişolontoi baidagii yşee daxin gerşelne.

***

Kiirovai neremzete kolxoozoi ynen şudarguu geşyyd, ede daisadai xehen xorololgiin xoişolonguudii şuud usadxaxa ba kolxoozoo bolьşeviig johoor bexizyylxe zorilgonuudii gyisedxexe uşartai bolood baina.

BK(b) P-iin CK-ai fevraalь—maartiin Pleenym ba tere Pleenym deere nyxer Staalinai xelehen elidxelhee xoişo 6 hara yngerbe. BK(b) P-iin CK-ai Pleenymei togtoolnuudii ba nyxer Staalinai elidxeldee zaahan istoriis zaabarinuudii bejelyylxiin tylee Agiin aimagai partiijna organizaaciin ba tereenei Aikoomoi jabuulhan xydelmerinyydei zarima dyngyydii gargaza yzemeer boloo geze Agiin bolьşeviiguudai anxaralda tabigdana.

X. X. B işegşe.

Xariuusalgata redaaktor
B. VAANÇAGIIN.

Telefonь redakciinі otv. redaktor—3-44, otv. sekretarь—3-23, selьxozotdel—7-55, promotdel—5-07

Noomer gargagşa B. ŻABOON. Verstaalagşaa: D. BALDAANOV, C.DAMBAAJEV. BMASSR-ei Niut. Azyiledberiiin arkomaadai tipograafi Ypolglavliit 879.